

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "

Numărul popular:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Insinuările și mistificările d-lui Slavici

În n-rul nostru de alaltăieri am insistat asupra tezei d-lui I. Slavici prin care năzuiește a justifica desertarea din lupta națională a părintelui vicar-episcopesc Vasile Mangra.

Credem a fi dovedit prin acel articol netemeinicia desăvârșită a tezei d-lui I. Slavici, arătând premisele silogismului său sofisticat ca absolut nedovedite. Argumentația noastră a fost luată din însăși broșura frunțașului scriitor, vrednic de toată compătimitărea noastră creștinească.

Vom insista acum asupra insinuărilor d-lui Slavici la adresa partidului nostru național, insinuări afară din cale triste, cari însă nu sunt altceva, decât svârcolirile unui suflet, care și-a pierdut echilibrul rezonanței sănătoase.

D. Slavici crede a stabili adevărul, când așează direcțiunile mai marcante ale politicei noastre naționale în patru categorii.

D. Slavici crede, că unii dintre Români din Regatul ungar admit, că se poate asigura și pentru neamul românesc din Ungaria și Transilvania libertatea de dezvoltare în actualul Stat ungar și că acești Români în urmăre au luat angajamentul de a face tot ceace omeneste e cu putință, ca să și-o asigure.

D. dr. Iuliu Maniu de altă parte ar fi făcut în public declarațiunea, că chestiu-

nea română n'o să poată fi rezolvită, de cât după ce se va fi schimbat actuala organizațiune a Statului ungar. Prin această declarațiune d. dr. Iuliu Maniu s'ar fi pus în conflict cu aceia dintre concetățenii săi români, cari țin să ia parte la viața publică a patriei lor chiar și acum, mai înainte de a se fi făcut schimbarea în organizațiunea ei.

Și iarăși d. Aurel Popovici susține la Viena și la București, că numai într'o Monarhie habsburgică unitară pot să și asigure Români libertatea de dezvoltare. Și afirmă d. Slavici, că spuind-o aceasta d. Aurel Popovici și în coloanele unui ziar din Brașov, dânsul bagă zizanie între frații săi.

În sfârșit a patra categorie de Români ar fi aceia, cari mai vârtos bagă zizanie între frați spunând și azi și mâine, că restabilirea unității în organizațiunea Monarhiei habsburgice nu e cu putință și că Români din țările subjugate nu se vor bucura de libertatea de dezvoltare, decât după ce se vor fi unit cu frații lor din Regatul român.

Susținem din capul locului, că această clasificare a direcțiilor politice la Români din Ungaria și Transilvania e o simplă născocire a d-lui I. Slavici.

Mai presus de toate trebuie să protestăm cu toată tăria convingerilor noastre curate în contra insinuărilor nechibzuite a d-lui Slavici, că între Români din țările aparținătoare Coroanei sfântului Ștefan s'ar afla *iredentiști*, cari ar susține, că *Români din țările subjugate nu se vor bucura de libertatea de dezvoltare, decât după ce*

se vor fi unit cu frații lor din Regatul român.

Insinuarea aceasta a d-lui Slavici e păcat strigător la ceriu. Până aci conducătorii politici ai fraților nostri maghiari ne acuzau de *iredentism* fără să se fi putut provoca în chestiunea aceasta la mărturisirea a nici unui Român de samă. De aci încolo toți deputații maghiari, cari își fac cariera politică din ponegrirea sistematică a concetățenilor lor români, vor purta totdeauna cu ei broșura d-lui Slavici și noi va trebui să ascultăm cu fața îmbujorată de rușine, cum ni se vor reproduce scrisesele unuia dintre scriitorii români cei mai de samă, care însuși recunoaște și ne acuză, că o parte a Românilor din Statul ungar profesază iredentismul și susțin, că Români din Ungaria nu se vor bucura de libertatea de dezvoltare, decât după ce se vor fi unit cu frații lor din Regatul român.

Sunt convins, că d. Slavici nu și-a dat seama de ceace a scris. Am ținut atât de mult la omul acesta, l-am iubit atât de mult, încât îmi este peste putință a crede, că starea sufletească i-a fost normală, când a scris grozăveniile aceste.

Noi Români din Statul ungar, și peste tot Români din Monarhia habsburgică nici o singură dată în șirul lung al veacurilor, de când trăesc în această alcătuire de Stat, nu au dat nici cel mai mic semn de vreo dorință a lor de a se rupe dela sânul acestei Monarhii și a se uni *politicește* cu frații lor din principatele române. Chiar și Mihaiu-Vodă Viteazul a cucerit Ardealul în numele Împăratului.

Nu cu fățarnicie, ci din adâncul convingerilor noastre am mărturisit confesiunea

In dangătul de clopote de seară...

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Cum stetea în fotoliul de lângă fereastră, cu capul aplecat pe umărul stâng, cu mâinile slabe proptite de perinele fotoliului, cu pleoapele oboșite, cu musteața neîngrijită — părea un mort, care își așteaptă dricarii, să-l ducă la odihnă.

Pe fereastra deschisă se jucau două rândnici, ciripind sfătoase. Un miros potolit de tămâiță se răspândea prin odăița curățică.

Ciripitul vesel te izbea dureros față de tăcerea, care domnea împrejurul bolnavului.

De departe, de undeva, s'a pornit o adieră de clopot. Glasul de metal se tânguia moenit — anunțând înserarea:

Lang-lang-lang-lang...

Bolnavul și-a deschis ochii pentru câteva clipite. Era atâta jale răspândită în privirea lui!

Clopotul îi aducea amintiri din trecut.

Clopotul îi smulgea fără de milă simțăminte adormite. Clopotul își bătea joc de starea lui de acum.

Bolnavul și-a răzimat capul de fotoliu, a oftat din greu și a căutat să ațipească.

Zadarnic.

„O vede ca atunci — când se plimbau în faptul înserării. Șuvițele cenușii ale amurgului încercau să-i cuprindă în mrejele lor. Subt puterea misterioasă a sunetelor de clopote de seară — a început să-i destăinuiească el întreaga sim-

țire. Cuvintele căpătau farmec nou, rostite în momente fericite. I-a vorbit cum a știut el mai bine și mai frumos. I-a apropiat capul de piept, simția apropierea ei și fiecare idee, să fi fost cât de simplă, cât de banală, par'că îmbrăcase o dulamă crăiască.

Drept răspuns i-a fost dat să audă... (ii sună și acum în urechi)... un răs, un răs strident, *brutal*, care părea că zice:

— „A în sfârșit! În sfârșit! Iată destăinuirea după care alergam! Și așa mă iubești?! Asta voiam să o știu! *Incă* o învingere! Imi pare bine! ...Eu merg mai departe! Sunt satisfăcută: unul mai mult la picioarele mele! Pune-ți pofta-n cui...“

Înima lui s-a strâns ca o mimoză apucată de o mână nemiloasă.

Cui i-a destăinuit el ce avea mai sfânt în suflet?

De ce nu și-a întrebat el sufletul mai bine?

E peste putință ca sufletul să nu-i fi putut prevesti răsul acesta.

De atunci îi răsună în urechi răsul, în dangătul clopotului de seară, de câte ori se înseară și-l cuprind gândurile și amintirile.

S'a îmbolnăvit rău. A urmat o boală lungă, lungă. Înima lui cerea repaos. Liniștea e o soră de caritate pentru un suflet chinuit.

În liniștea asta mare, cucernică, sfântă, în liniștea asta, care-l copleșea, dedita el sbor gândurilor sale. Mai știi? Liniștea asta îl inspira.

Nu mai vedea nici pe Margareta, la care

ținuse el atâta, nu mai auzea nici răsul ei brutal, nu se mai lovea de privirea ei batjocoritoare, în momente, când credea el că și smulge din suflet acordurile cele mai tainice — ci *visa*. *Visa*, cu condeiul în mână, o *altă* ființă, așa, cum și-o închipuia el cu fantezia deslănțuită.

— Și a așternut pe hârtie tot ce dorea el să spună ființei din imaginație. Toate gingășiile, toate îmbrățișările pătimășe, păstrate pe seama ei — le-a împărțit hârtiei.

Cetitorii?

Unii râdeau. Se gândeau la trupul lui istovit, la ochii lui căzuți în fundul capului.

Alții, puțini — îl pricepeau. Rândurile lui le erau balsam, cu care și înfășorau inima lui, de răsete brutale.

Dela o vreme au început să treacă poeziile lui din mână 'n mână. Le citea și cel cu inima murdară și cel cu inima curată. Ce păcat, că n'ai puțință să stabilești o carantină, pe seama inimelor, cari știi că nu sunt vrednice de a simți ceva curat. Ca și când ai prinde cu degete murdare, unuroase, o carte scumpă, minunată, albă, cu miniaturi prețioase.

Înimile murdare dedeau cu socoteala că este vorba de ceva frumos, de ceva sfânt și se îmbătau de cadența versurilor sculpturale. Și atât.

Cât de dureros îl ating sunetele de clopot...

Lang — lang — lang — lang...

Totul e *atât* de trecător!

de credință referitor la această chestie în articolul-program al acestui ziar.

„Suntem fii credincioși ai Statului ungar și loiali supuși tronului și dinastiei. În șirul lung al veacurilor, de când s'a încheiat această alcătuire de stat, în nenumărate rânduri strămoșii noștri și-au vărsat scump sângele lor apărând hotarele țării în contra năvălitorilor păgâni. *Niciodată în această lungă înșiruire de ani poporul românesc nu s'a clătinat în credința sa față de țară și tron. Iredentismul român este născocirea veninoasă a dușmanilor noștri.*”

Ni se îngheață sufletul de durere, că la acești dușmani s'a alăturat acum și Ioan Slavici.

Celelalte trei categorii de politicieni români vor fi existând, nu-i vorbă. La tot cazul sunt Români, cari cred, că se poate asigura și pentru dânșii libertatea de dezvoltare în *actualul Stat ungar* și guvernul țării n'are decât să dovedească prin politica sa, că acești Români au dreptate, ca apoi toți Români să primească convingerea aceasta.

Fără îndoială însă mulțimea Românilor, întreg partidul național român dimpreună cu d. dr. Iuliu Maniu nutrește convingerea, că chestiunea română n'o să poată fi rezolvită, decât după ce se va fi schimbat actuala organizațiune a Statului ungar. Această schimbare trebuie să se facă prin *votul universal, prin reforma administrațiunii pe temeuri curat democratice, prin legi școlare, cari să servească numai scopuri pedagogice, nu cele politice, prin reforma justiției în conformitate cu firea poli-etnică a statului și prin seria întreagă a acelor reforme, cari vor preface Statul feudal de astăzi în Stat modern european.*

Aceasta o pretinde partidul național român și d. Slavici greșește ori spune intenționat neadevăr, când susține, că aceia dintre Români, care pretind toate aceste lucruri, se pun în conflict cu aceia dintre concetățenii lor, care țin să ieie parte la viața publică a patriei lor. Români toți țin să ieie parte la viața publică a patriei lor și doleanța lor cea mai mare o con-

stituie tocmai faptul, că politica actuală de guvernare a Statului le face imposibilă această participare.

Este adevărat, că d. Aurel Popovici în frumosul său op „*Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich*” susține teza, că numai într'o Monarhie habsburgică unitară pot să-și asigure Români libertatea de dezvoltare, dar d. Slavici iarăși înșinuă și susține neadevăr, când zice, că d. A. Popovici spunând-o aceasta și în coloanele unui ziar din Brașov bagă zizanie între frații săi.

D. dr. Aurel Popovici a rămas între toate împrejurările fiu credincios al neamului său și *niciodată* nu s-a aflat între aceia, cari au băgat zizanie între frați, ci tocmai din contră *totdeauna a susținut solidaritatea și disciplina* în sânul partidului național român și totdeauna s'a ridicat puternic și cu vânt tocmai în contra acelor, cari au băgat și se silesc și acum să bage zizanie între Români.

D. dr. Aurel Popovici își are convingerile sale politice bine întemeiate, dar d-sa ar fi cel mai bucurat, dacă contrar convingerilor sale politice s'ar putea dovedi în faptă, că și în actualul Stat ungar se poate asigura pentru Români libertatea de dezvoltare. Niciodată d. Popovici n'a desmântat pe Români, ca să caute adevărul acestei posibilități.

Este însă cert, că dacă politica de guvernare a Ungariei va dovedi fără îndoială temerea, că în Statul actual ungar nu se poate asigura pentru Români libertatea de dezvoltare, atunci se va înmulți numărul acelor, cari vor primi convingerile politice ale d-lui dr. Aurel Popovici referitoare la Monarhia habsburgică unitară.

Asupra *esenței* pretensiunilor noastre politice nu este nici o diferență între noi și între d. dr. Aurel Popovici.

Fie în Statul actual ungar, fie într'o Monarhie habsburgică unitară: *recunoașterea și asigurarea ființei naționale a poporului românesc și garantarea acestei recunoașteri și asigurări prin validitatea politică a națiunii noastre în raport cu*

însemnătatea sa numerică, economică și culturală, ca element constitutiv al Statului-ungar, — iată dogma la care ne închinăm. Și în această dogmă d. dr. Aurel Popovici este absolut solidar cu noi și cu toți Români de omenie.

D. I. Slavici a fixat esența politicii Tribuniștilor în pretensiunea de a se afla *forma statornică*, prin care să ni-se inspire tuturor *cea mai deplină încredere în viitor.*

Ce au înțeles Tribuniștii și mai ales ce înțelege d. Slavici sub acea *formă statornică?*

La întrebarea aceasta încă nimeni n'a dat răspuns. Cu altă ocazie vom încerca să dăm noi răspunsul.

Corruption and Reform in Hungary!

Gy R. W. Seton-Watson

London, (Constable & Co.) LTD; 1911.

Acesta este titlul unei cărți prețioase publicate de d. R. W. Seton-Watson, cunoscut publicului nostru românesc sub pseudonimul de Scotus Viator. În această carte, se ocupă amănunțit cu legea electorală din Ungaria felix, cu isprăvile coaliției, care venise la putere cu înșărcinarea primită din mâna suveranului de a introduce votul universal, cu stările anarhice ce domnesc în Ungaria pe timpul alegerilor, (în chip deosebit se oprește asupra alegerilor întâmplătoare anul trecut), iar ca concluzie recomandă câteva remedii, cari ar putea să ne scape din această stare haotică, ferind țara de catastrofă, de dezastru ireparabil.

Suntem recunoscători domnului Scotus Viator pentru serviciul prețios ce ni-l face nouă neamurilor nemaghiare, cari gemem sub jugul rasei dominante maghiare, adevărat oligarhie maghiare, care ocârmuește destinele acestei țări. Prin studii temeinice, ca studiul d-sale, străinătatea se va lămurii asupra mult trâmbișatei libertăți și toleranței maghiare, și va începe să aprecieze politica maghiară după merit. Căci cartea d-lui Seton, te cuprinde pare-că un fel de rușine, că un străin, ca d-sa, cunoaște cauza naționalităților din Ungaria mai bine ca noi, e mai bine informat aproape în toate decât noi, și documentând așa zicând un interes mai mare față de soarta noastră, decât noi înșine. De Dumnezeu să se găsească cât mai mulți bărbați de

Un suspin?
O vorbă dela inimă, caldă, bună?
Un blăstăm?
Un răs frivol?
O viață?
Lang — lang. —
Toate trec, ca și când n'ar fi fost nici odată...

Rămâne doar ce ai simțit mai tare. Dacă ai știut să te ridici peste banalitățile vieții. Dacă-ți poți zice: Am însemnat ceva, trăind.

Dar e atât de ușor să însemnezi ceva?
Lang — lang. —

Își duce mâna slabă la ochi, la tâmpile, își proptește capul în mână și colindă cu ochii pe afară.

Ingrijitoarea, o femeie bătrână, numai sbârcituri, aduce în odaie lampa aprinsă. O așează pe masă — vrea să tragă perdelele.

— „Nu... mai stau puțin... vreau să văd cum se înserează...”, zice el cu glasul stîns.

„Dacă ar putea să adoarmă odată, să adoarmă dus — ușor, lui, fără de dureri, fără de bucurii și să nu se mai trezească nicicând... nicicând. Nirvana visată de poet! Să nu mai simțască nimic. Să fie una cu universul.

Deodată, fără să vrea, tresare.

Mâna lui dă de ceva cald. E răsuflarea unei ființe omenești. O răsuflare pătimășe.

— „Marga...” murmură el,
Ochii lui caută prin întunec. Pupilele i se măresc. Da, la picioarele lui stă ghemuită Marga,

căreia îi destăinuise el gândurile și simțemintele cele mai sfinte ale sufletului său.

— „Marga! tu aici?” întrebă el.
Iar ea îi răspunde, izbucnind:

— „Da... am venit... am venit să te văd... Am auzit... că ești bolnav... ești bolnav... din pricina mea!”

El duce mâna la creștetul capului ei. Își cufundă degetele în părul ei mare, negru — se vede că e negru, chiar și în cenușul răspândit prin odaie — și surăde...

— „Ai venit să mă vezi... Acum? Ai o inimă... o inimă de aur... ce să zic?...”

Cât de tânguios sună clopotul de seară! Acum sunt două clopote — apoi trei.

Parcă duc oamenii la groapă sute și sute de morți și parcă s'au ascuns sub aripelile sunețelor āstora bocetele celor rămași înapoi...

— „Și ce vrei acum?” întrebă el.

— „Să-mi ispășesc păcatul... Văd că am greșit... Iartă-mă. Tu trebuie să mă înțelegi...”

— „Să te înțeleg?... O, te înțeleg prea bine... Iată, draga mea Marga, cum te înțeleg...”, bolnavul se așează mai adânc în fotoliu și mâna lui se joacă mai departe cu o șuviță din părul ei. „...Ai fost sburdalnică... Ți-a plăcut să alergi din victorie în victorie, ca un general pe câmpul de luptă. Iată ce îți implântai steagul pe o redută, alergai mai departe, la alte învingeri... N'aveai dorința să te oprești și să te bucuri de o singură izbândă, dar izbândă mare, trainică, care te ridică în ochii celui învins... Nu te-am priceput?...”

Marga își ascunsese capul în palme și plângea.

— „Eu?” urmă el, „eu visam *altceva*. Și-am fost atât de neghiob de m'am oprit în fața ta... Trebuie să citesc dela cea dintâi căutătură, că n'ai să-mi poți răspunde la ceea ce te voi întreba... Dar m'au ținut pe loc apucăturile tale strategice... Ai fost meșteră într'astea, n'am ce să zic. Cu cât întindeau cursa mai bine, cu atâta mă prindeam mai sdvâvn în lațurile întinse...”
Apoi urmă, după un târziu:

— „Nu mai plânge. E prea târziu pentru așa ceva... S'a întâmplat... Ce mai poți schimba?... Aștepti să mă revolt? Să te blăstăm?... Te înșeli. Cine știe dacă n'am să-ți mulțumesc eu ție. Vezi? M'ai scuturat din visurile mele... Mi-ai răs în față. Mi-ai dărâmat castelele spaniole. Și cu asta m'ai făcut să visez mai departe; căci m'am bătut în piept și mi-am zis: „Și totuși, n'am să mă las de iluziile mele!” Mi-ai dat cheia inimii, cu purtarea ta... Am deschis tărâmurii luminoase, m'am plîmbat pe poteci pline de umbră minunată — firește, toate astea în *închipuirile* mele... dar nu e și viața noastră întreagă o întreagă închipuire?...”

Lampa ardea liniștit pe mescoară. Lumina ei galbuie cuprindea sofaua, cărțile, călămare, filele de hârtie, scrise de curând.

— „Eu nu sunt de vină că ești nenorocit...” îngână Marga.

— „Nenorocit? Eu, nenorocit?... Dar cine-ți spune că am avut *putința* să fiu cândva fericit pe pământ?... Sunt unele ființe, Viola, cari caută, caută, caută într'una, după o ființă, care să-i înțeleagă și toate căutările lor le sunt za-

aceștia căci atunci cauza noastră sigur va învinge. Răsplătească-i d-lui Seton bunul Dumnezeu, căci noi nu-i putem răsplăti jertfele ce le aduce pentru noi.

Deocamdată, vin a remarca punctele mai principale din acest studiu important, a cărui apariție este un adevărat eveniment politic pentru noi. Întâi remarcă însăși părțile slabe ale legii electorale din 1874 art. XXXIII. În urma multelor condiții ce le pretinde legea, ca să poți avea drept de vot, dare de pământ, profesiune, drept nobilitar etc. din populația rurală sunt reprezentate numai 6%, iar din micii industriași numai 13%. Ca urmare a legii acesteia, care restrânge dreptul de vot între cadrele cele mai înguste, două circumscripții, sau cercuri electorale au cu mai puțin de două sute de votanți, 9 cercuri cu mai puțin de 500, 49 cu mai puțin de 1000, iar 280 mai puțin de 3000. Numai 7 cercuri: 4 în Budapesta și cercurile Caransebeșului, Gödöllö, Homona au mai mult de 7000. Iar ceea ce pune în uimire pe oricare om nepreocupat — cu tot numărul mic al votanților, în anul 1901 una a treia parte a deputaților a fost aleși prin mai puțin de o sută de voturi, aproape două din trei părți mai puțin de o mie, și numai 11 candidați au primit mai mult de 1000 voturi. În anul 1896 au venit la urnă numai 73 5%, în 1901 67,3, în 1905 67,3, în 1906 67,8, iar în 1906 numai 61,9%. Aduge lângă toate acestea, că în anul 1906 nu mai puțin de 189 de cercuri au reușit fără contracandidați, ceea ce dovedește că guvernul dispune de o ceată lihnită de mameluci, gata de orice jertfă. Mameluci, recrutați cum bine observă d. Seton, în cercurile naționalităților. De aci se explică apoi furia cu care s'a năpustit guvernul asupra candidaților naționaliști, ca nu cumva să-și piardă majoritatea asigurată anume de aceste cercuri atâta vreme.

Relevă în deosebi nedreptatea ce se face prin legea electorală, în Ardeal. În Ungaria propriu zisă, dreptul de alegere îl au 61% a populației, în districtele mai centrale dela 65 până la 75; pe când în Ardeal se împărțesc de dreptul la vot numai 32%. Astfel că din cei 74 de deputați, pe cari îi trimete Ardealul în parlamentul din Pesta, 35 reprezintă patru comitate și 15 orașe ungurești, așa dară 28% din populație, și numai 30 de inși celelalte 72 de % în majoritate absolut românească. Cu un cuvânt pe când pe 50—60 de mii Români se vine un deputat, pe atunci pe 4—5 mii de Săcui iarăș se vine tot un deputat.

Apoi scoate în relief împrejurarea, că un Român transilvănean, trebuie să aibă moșie de cel puțin de 6 ori mai mare, ca compatriotul său Ungur, trebuind să arete un venit net de 159 coroane de pe moșia lui. Amintește mai departe și diferența între dreptul de vot a celor dela orașe

în asemănare cu acelor dela sate, ca o nouă dovadă, că Ungurii vreau cu tot prețul să excludă dela drepturi politice poporul român, în cea mai mare parte compus din economi, agricultori. În chipul acesta, continuă d. Seton, am ajuns acolo, ca drepturile poporului să fie în mâinile nobililor și ale Jidovimei.

După ce a scos în relief acestea inconveniente ale legii, trece la înfierarea după merit a împărțirii arbitrare a cercurilor electorale. Arată cum nu s'a ținut cont de naționalitate, de geografie, de nimica.

Arată cum centrele electorale, cari în fiecare cerc is numai unul singur, în loc să fie la mijloc, pentruca toți să poată ajunge ușor acolo, în multe cazuri sunt chiar la marginea cercului electoral, și mai cu samă în centre maghiare, unde alegătorii nemaghiari sunt expuși la fel și fel de șicane. Astfel e Caransebeșul, Beiușul, Făgărașul, Sebeșul, Sighetul-Marmației etc. Alegătorii din jurul Băiei mari, în loc să voteze în oraș, trebuie să meargă distanță de 40 de kilometri la Dunakeczel, iar alții cari locuiesc spre Ost de Dunakeczel, trebuie s'o lase în stânga și să meargă multe miluri spre Dunapata. Năsăudul dela tren este departe de 20 kilom., iar dela punctul cel mai extrem al cercului 80 kilom. și a. m. d. Cercurile dela frontiera țării, sunt tăiate în linii lungi și înguste, anume croite, parcă pentru mai marea comoditate a alegătorilor, ca să nu-și ostenească prea mult picioarele (!) Granițele altora, spune d. Seton, sunt așa de arbitrare, formează o linie așa de încălțată, încât îți aduc aminte de cimiliturile chinezești din copilărie.

Pe lângă toate greutățile acestea naturale, mai este apoi mișelia organelor guvernului. Îți împedecă în fel și formă alegătorii tăi ca să ajungă la destinație. Îți baricadează drumurile, îți strică podurile, îți lasă alegătorii să stee afară în ploaie și vânt, cum s'a întâmplat cu alegătorii Români la Baia de Criș, în anul 1905, sau eventual prin cordon militar sau jandarmerie nici nu-i lasă la vot până e gata alegerea, și dacă țărani își perd răbdarea, acolo-s jandarmii să facă dreptate cu vârful baionetei. Astfel alegerile din 1910 au avut vre-o 12 jertfe, între cari 5 Români la Mărgineni. Pentru ținerea ordinei în timpul alegerilor Guvernul trimite armata comună și jandarmeria, oastea specific maghiară. În anul 1910 a fost o mobilizare parțială a armatei întregi, peste 173000 de cătane pentru asigurarea biruinței guvernului.

Spune mai departe despre partea ce-o au la alegeri organele Statului, protopretorii în cercurile lor și notarii în comunele lor. Cum cu săptămâni înainte cutreeră cercurile, intimidând pe alegători și corupându-i, și dacă nu ajută amenințările, ducându-i uneori cu sila la urnă să voteze pentru candidații guvernului. Oficiali

maghiari n'au nici un scrupul când comit astfel de fărâdelegi, știind bine că vor fi premiați pentru acest patriotism al lor. Reprezintă în colori cât se poate de vii isprăvurile jandarmeriei, care potopește cercurile în timpul alegerilor. Astfel că alegerile în Ungaria au înfățișarea unui războiu civil și cu tot dreptul au enunțat Români în memorandumul lor din an. 1892 înaintat Majestății Sale, că un cetățean nemaghiar nu poate lua parte în campania electorală decât cu primejdia vieții sale. Relevăm în fine chipul arbitrar cum sunt compuse listele electorale. Că anume nu se pune numele corect, sau se schimbă vrâsta, sau se lasă în chip arbitrar afară, iar petițiile cari cer îndreptarea răului, au soarta de a fi aruncate în coșul de hârtie, sau date uitării cu totul. În comitatul Nyitra spre exemplu au fost la anul 1895, 22,812 de alegători; câțiva ani mai târziu numai 17,073. Dintre cei 5739 scartați din listă, n'a fost nici unul Ungur, ci toți Slovaci. Merită să relevez și nedreptățile, ce d. Seton constată, că se fac din partea președinților de alegere față de bărbații noștri de încredere; față de alegătorii înșiși a căror identitate nu vreau s'o recunoască pe motive ridicule, a căror vot îl anulează pentru cea mai mică greșală limbistică... Citează ca pilde clasice cercul electoral slovac Szenicz din comitatul Nyitra cu ocazia alegerilor din 1906 și cel din Verbo.

Nu mai amintesc de corupția prin bani a alegătorilor, despre care d. Seton vorbește pe mai multe pagini, și o dovedește chiar din debaterile parlamentare, respective din interpellările din dietă, căci o cunoaștem prea bine și știm, că guvernul are anume fonduri electorale din bugetul țării, fapt remarcat și de d. Seton cu multă indignare.

Și după ce le-a înșirat toate acestea și dovedit din scrierile autorilor de seamă (grof Kreith Béla, Térkép az 1906 országyvülési képviselőválasztások eredményéről, 1906; Ung. Stat. Jahrb. XIV., Bunzel Studien zur Sozial und Wirtschaftspolitik Ungarns, etc.) și din rapoartele foilor (Neue Freie Presse, Magyar Hirlap etc.) conchide cu tot dreptul partea introdusă a cărții sale, enunțând: „E evident, că un sistem electoral, ca cel descris mai sus, departe de-a fi demn de o țară a cărei constituție datează din veacul al XII-lea eclipsază constituția Angliei în epoca ei cea mai coruptă înaintea „Reform Bill“-ului și a legii Tomany.

În capitolul XV. al cărții sale d. Seton arată care ar fi calea să poată eși țara din criza amară, ce bântuie în sânul ei. Unica cale indicată, este cea arătată de eminentul bărbat de stat Kristóffy și apărută de oamenii grupați în jurul revistei sociologice „Huszadik Század“: Votul universal, secret, egal, îngrădit cu toate garanțiile așa cum pretinde și partidul nostru național. Apoi validitatea naționalităților pe toate terenurile vieții publice, administrație, justiție; respectarea limbei lor la tribunale, în comune pretutindenea. Așa spre exemplu în comune și comitate să se publice procesele verbale și în limba naționalităților, dacă ele reprezintă a treia parte a populației. Aplicarea numai a acelor oficiali, cari știu perfect limba ținuturilor etc. Libertatea de presă, libertatea întrunirilor asocierilor să nu fie numai pe hârtie și alte multe, cari trebuie să modernizeze Ungaria și s'o pună pe un pedestal de civilizație mai ridicat.

Cartea se ocupă în capitole separate cu alegerile dela Chișineu, Vinț, Ighiu, Caransebeș, Orăștie, Lovrin, Szakolca etc. dovedind cu date sigure și documente nelegiuirile comise pentru înfrângerea deputaților naționaliști.

Are apoi și un capitol despre intoleranța deputaților maghiari față de deputații români reproducând scenele parlamentare șgomotoase din incidentul vorbirilor deputaților români.

Acesta ar fi sumarul învățăturilor prețioase depuse în această carte, pe care procurorul de sigur o va lua-o la ochi, căci conține mult adevăr. Noi să ne întărim în nădejdea unor zile mai bune, cari și după părerea d-lui Seton trebuie să vie, căci vremile sunt de așa și un Apponyi sau Andrassy nu le vor putea opri cursul.

Correspondent.

darnice... fiindcă... ei, fiindcă au gusturi prea astrale... Se isbesc apoi de realitate, nu vreau să știe de ea și se refugiază din nou în lumea lor fictivă și caută mereu, până ce ajung la marginea groapei... Și de ce să plângi tu? N'are nici o noimă. Tu nu m'ai putut pricepe... am crezut că ai alte calități, închipuite de mîntea mea înfierbântată și mi-am dus visul mai departe... Nenorocit în iubire? Dar poate că numai așa m'am simțit eu bine. Nenorocirea mea mi-a dat accentele din visurile mele pline de poezie...”

Se juca cu pletele ei negre și surădea trist și-și tăia în carne vie. Avea dreptate, cu ce spunea? Nici el nu o știa. Era cu puțință să fie și așa.

A început să improvizeze. Ritmul îl surprinsese în mrejele lui:

Tu n'ai trăit, iubit, pe lumea fermecată,
Tu n'ai simțit chemarea nebună-a unei legi
Ce-i mai presus de simțuri, tu nu poți să
[n]telegi

Durerea, mângăierea. iubirea 'mi nici odată...

Prinzându-te de mână, în ochi privindu-ți

[drept,

La piept când răzimat-am căpșorul tău cu-

[minte,

Eu n'am știut atuncea simțirea-mi că mă

[minte,

Visam că și la tine e-același fior în piept.

Și 'n visurile mele te ridicam 'n zare

Și ochilor, simțirei, mărețe forme dau,

Dintr'o celulă 'ngustă un Univers croiam —
Și am trăit în visuri din vremuri legendare...”

*

Lumina de pe masă ardea cu o flacără atât de liniștită, ce frumos ar fi putut să cadă peste doi îndrăgiți, cari se pricep...

Dar ultimele sunete ale clopotului piereau în întunec.

Lang — lang — lang — lang...

GLUME.

Mulțumit și nemulțumit. Unui ofișer, i-a venit rîndul să se însoare. A doua zi după nuntă, ordonanța ofișerului, crezând că este și de datoria lui ca să prezinte omagiile sale noiei stăpâne, să prezintă în fața ei. După ce bolborosi câteva cuvinte, preparate de multă vreme, sfârși prin a se încurca.

Stăpânei sale fiindu-i milă de încurcătura ordonanței, căuta să-i vină în ajutor.

— În sfârșit, zise ea, ești mulțumit că s'a înșurat căpitanul tău?

— Pe de o parte sunt mulțumit, răspunse ordonanța, iar pe de alta nu.

— Pentru ce ești mulțumit și pentru ce nu ești, întrebă noua stăpână.

— Sunt mulțumit, răspunse ordonanța, fiindcă o să mănânc mai bine și sunt nemulțumit, fiindcă o să mai am o păreche de ghetе mai mult de făcut!

In chestie personală

Domnul I. Slavici în broșura d-sale „Sbuciumări politice la Românii din Ungaria” se ocupă și cu neînsemnata mea persoană, bătându-și joc de mine și imputându-mi fapte, cari în viața mea nu le-am săvârșit.

La partea, ce atinge activitatea mea politică, îmi rezerv dreptul a răspunde mai târziu, după procurarea unor dovezi, cari deocamdată îmi lipsesc. Este însă în broșura d-lui Slavici o insinuație josnică, atât de isbitoare, încât mi se impune datoria a da fără amânare o categorică desmintire.

Domnul I. Slavici scrie: „Ioan Russu-Șirianu a fost izgonit și dela Arad și a părăsit plângând redacțiunea „Tribunei”, pentru că acelaș amic dr. Ștefan C. Pop amenința cu o ruptură în partid, dacă nu va fi sacrificat „visătorul nebun”, care vrea să sâdească iubire și „între popoare”. Față de această perfidă și nemernică insinuație declar pe *cuvântul meu de onoare*, că eu numai după moartea lui Russu-Șirianu am aflat, că dânsul în timpul din urmă n'a făcut parte din redacțiunea „Tribunei”; iar că a fost isgonit de acolo, o aud primadata dela d. Slavici.

De câte-ori întrebam pe domnii dela „Tribuna” despre Russu-Șirianu, totdeauna mi-s'a spus, că este concediat, ca să-și caute de sănătate, și că i-se dă plata regulat. Așa dară nu puteam nici presupune, că dânsul a părăsit, ba chiar a fost isgonit dela „Tribuna”. Iar ce mă privește pe mine, atâta amestec am în daraverile interne ale „Tribunei”, câtă complicitate are d. Slavici în detronarea regelui Portugaliei. Deși d. I. Slavici în broșura sa este stăpânit de patimă și se petează la multe personalități, totuși nu pot presupune, că acuzațiunea, ce mi-o aruncă cu atâta temeritate, a cules-o din vânt. Drept aceea îl somez cu toată severitatea, să numească fără preget, fără înconjur și fără hesitare, izvorul, de unde și-a căpătat informațiile.

E vorba, că se calomniază în numele unui mort, ceea ce după *priceperea mea și simțul meu creștinesc este păcat de moarte*.

Domnul Slavici în sbuciumările sale sufletești se plânge, că nu i-a fost cruțată nici onoarea privată, și tot atunci se face culpabil de aceeași crimă și încă de crima calomnierei în numele unui mort. Dacă e curios d. Slavici, aște, că eu cu fierțatul Ioan Russu-Șirianu m'am împăcat încă de demult, deoarece toate nedreptățile, pe cari mi le-a făcut i-le-am iertat, pentru că acelea nu din inimă rea, ci silit și la îndemnul unor oameni răi a trebuit să le facă.

Nu mă silească deci d. Slavici a-i descoperi, cine i-am fost eu lui Russu-Șirianu, pentru că nobleța îmi impune rezerve, dar și altcum coloanele acestui ziar nu sunt destinate pentru răfueii personale. Întrebe însă d. Slavici pe nepoată-sa, d-na Lucreția Russu-Șirianu, ce li-a fost lor casa mea la începutul vieții lor conjugale; cum și pentrucă s'a înființat „Tribuna”, pe a cui cambii s'au ridicat banii cauțiunei?! Dacă d. Slavici s'ar informa și ar afla toate peripețiile, prin cari a trecut familia nepotului său aici în Arad, precum și „Tribuna”, n'ar arunca cu pietre în mod atât de ușuratic și nedemn de înalta lui inteligență în onoarea mea și nu și-ar bate

joc de un nume, pe care l'am păstrat cinstit pentru neamul meu și pentru familia mea și pe care sunt hotărât a-l apăra și față de calomniile domnului Slavici.

E rândul d-lui Slavici, poftescă a dovedi, iar eu declar, că mă supun la orice osândă, dacă se vor dovedi de adevărate calomniile cuprinse în citatul reprodus în această scrisoare.

Arad, 8 Februarie 1911.

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat dietal.

Lucruri interesante

Când o literatură a atins o oarecare maturitate în toate genurile; când adevărații întregi de scriitori au bătut toate potecile, urmașii încep să sburde, să se joace de a literatură, adevărată — cum ar veni pe românește — să ia câmpii...

Așa, în cursul timpului, gazetari de diferite neamuri și-a impus să nu mai întrebuițeze în articolele lor anumite construcții. Și chiar în limba noastră nu numai scriitorii, dar chiar și gazetarii par că s'au jurat să nu mai folosească pe „deja”. E adevărat, că a mai rămas rătăcind pe ici, pe colo o corupție a răposatului, în forma „dija”.

În Germania a fost odată o adevărată luptă împotriva literelor din un soi de poeme — și e un mare merit să alungi dintr-o întreagă poemă acest sunet, care se găsește în limba germană la fiecare cuvânt, aproape.

Scriitorul Brockes din veacul XVIII a evitat pe r într-o poemă întregă, în care voia să redea și calmul unei zile frumoase, dar l-a întrebuițat pe urmă în măsură neobicinuită pentrucă să redea furtuna. Franz Rittler a scris 2 romane întregi, fără nici un r.

Se înțelege, că astfel de opere, ieșite din astfel de chinuri trebuie să ocupe un loc însemnat în literatura germană...

Cel mai mare premiu oferit până acum pentru aviație se datorește americanilor. E un premiu crescut prin subscripții, din partea unor persoane sau orașe. Începutul l-au făcut două ziare zilnice cu un fond de 1000 dolari, punând pentru aeronant condiția de a străbate continentul Americii de Nord dela un ocean la altul. Un ziar a mai adăugat încă 250.000 lei. Un club din San-Francisco promite 10.000 dolari dacă acest oraș va fi ales capătul liniei de sbor. Acest norocos aviator socotind toate ofertele ar trebui să ia pentru drumul de 4000 km. 465.000 lei, iar dacă primește să atingă și alte puncte în itinerariul său încasează suma frumoasă de 1 miliard 313 mii lei.

Pe cât de frumoasă suma pe atât de grea încercarea... C.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Aniversarea Unirei — Serbările de ieri — Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie — Cum e iubit Cuza la noi — Prigonirea memoriei lui Cuza — Regele Carol și Cuza — Reabilitarea unei sărbători naționale.

București, 25 Ianuarie st. v. Ziua de 24 Ianuarie s'a sărbătorit și anul acesta cu multă însuflețire în toate colțurile țării. Dela o vreme, această sărbătoare, pentru care oficialitatea avea par'că o frică ascunsă, s'a reabilitat. Azi și oficialitatea sărbătorește ziua în care s'a pus adevărata temelie solidă dezvoltării noastre de stat solidă, ziua în care visul nostru cel mai scump — unitatea națională — a început să devie o fericită realitate.

Nu mai incupe îndoiială că 24 Ianuarie trebuie să stea în fruntea sărbătorilor noastre naționale. Și se cuvine să recunoaștem acest loc de frunte aniversării unirei principatelor, atât din punct de vedere istoric, cât și ținând seama de cultul spontan pe care întreg poporul românesc îl are pentru această zi.

Din punct de vedere istoric 24 Ianuarie ocupă locul de cinste al sărbătorilor noastre naționale pentru că dacă generația de patrioți inspirați de-atunci n'ar fi izbutit să convingă străinătatea, și, ce e mai trist, mai mult pe boieri de cât străinătatea, — despre necesitatea Unirii, atunci nici unul din actele mari cari au urmat și cari au culminat cu gloriosul război pentru independență și cu regalitatea, n'ar fi fost cu puțință.

Dar în inima poporului românesc, cultul pentru această mare zi este cu atât mai adânc înrădăcinat cu cât de ea se leagă numele lui Cuza, acest mare domnitor care pentru prima oară a unit sub un sceptru românesc două țări surori atât de multă vreme despărțite și certate, domnitorul milos care a împroprietărit pe țărani și a confiscat în folosul statului averile mănăstirești deținute de greci primul Domn român în sfârșit, căruia contemporani invidioși sau greșit inspirați în intențiile lor bune, i-au pus pe frunte, peste cununa de întemeietor al României moderne, aureola martiriului.

Cuza este idolatrizat la noi. Este idolatrizat la țară. Este idolatrizat și la orașe. Pretutindeni figura sa simbolică stărnește entuziasm. La conferințe, la serbări aniversare, la reprezentații ocazionale numele lui Cuza deslănțuie furtună de aplauze și de urale. Mi-aduc aminte ce nebunie a fost acum doi ani, când, cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani dela săvârșirea Unirii, s'a reprezentat la Teatrul Național mișcătoarea legendă a neamului nostru *Carmen secular*, scrisă în versul într'aripat și plin de patriotică simțire al d-lor, D. Anghel și St. O. Iosif. Când a apărut Cuza, în șirul evocativ al istoriei noastre naționale, o adevărată orgie de entuziasm cuprinsese toate sufletele. Piepturile se spârgeau în urale și palmele se aprindeau în aplauze, și această frenezie a ținut vre-o zece minute.

Poate că nici când un Suveran n'a fost nicăiri atât de iubit, cum e Cuza, adorat în colibele sărăcicioase ale țărănilor Români.

Cu toate acestea, multă vreme memoria lui Cuza a fost neglijață de oficialitatea noastră, iar ziua de 24 Ianuarie, a fost într-o câtva trecută în rangul sărbătorilor de mână a doua.

Cauza? Au crezut prigonitorii acestei scumpe memorii, că prin afirmarea curioasei lor ingratitudini... naționale, se vor recomanda în anumite cercuri înalte, ca niște nobile caractere. A fost numai o închipuire însă. Și o închipuire, care în loc să stărnească mulțumire în cercurile vizate, a fost capabilă mai de grabă să provoace indignare.

Cum? Adevărat un Rege mare, cum este înțeleptul nostru Suveran, care prin faptele sale eroice și politice și-a ridicat un monument atât de măreț în istoria noastră națională, să se simtă ofensat de cultul săvârșit spre cinstirea altui Domn mare. Ar fi fost cu neputință. Pe un Rege nu poate decât să-l doară și să-l ofenseze nerecunoștința manifestată față de un strălucit predecesor.

Și așa a și fost. Dovadă, cu prilejul aniversării de 50 de ani dela săvârșirea Unirii, M. Sa Regele Carol a rostit un toast, prin care a recunoscut meritele lui Cuza, precum și recunoștința ce trebuie să se poarte acestui mare Domnitor. Aceste cuvinte regale au produs o impresie foarte bună în popor.

De-atunci, limbile oratorilor oficiali — atât de elocvente, când era vorba să proslăvească faptele actualului Rege — au început să se deslege și la amintirea lui Cuza-Vodă, — care, în treacă fie zis, ori cât de mare să fi fost, prezintă totuși pentru contemporani, un mare defect: nu mai poate acorda nici o decorație.

Azi ziua de 24 Ianuarie, este sărbătorită aproape fără nici o sfială. Dacă din punct de vedere oficial, nu se dă acestei serbări amploarea festivităților prin cari se comemorează 10 Mai, această lipsă este cu prisosință împlinită de pompa strălucită cu care Liga pentru unitatea culturală serbează aniversarea Unirii, — mai ales de când

contempleze. Reuniune curat românească. Condușă de harnice și pricepute mâni. Zarandani s'ar putea atăsa acestei reuniuni. E datoria frunțașilor zarandani, ca văzând lipsa ce-o simțeste poporul pentru o astfel de reuniune, să-i îndrumeze pe doritorii la acei oameni, cari sunt pricepuți în chestiuni de acestea.

Noi am salutată totdeauna cu dragoste și acțiunea d-lui Osvadă privitoare la asocieri. Și cum remarcasem cu plăcere și turneul său din zilele trecute, făcut în acest scop, chiar în Zarand e natural, că ne ținem de datoria, să avertisăm din nou obștea românească, că promovarea adevărată a intereselor ei de tot felul, cu atât mai mult dar a celor economice, numai cu Români și prin Români și-o poate ajunge.

Ierteni-se deci greșala. Căci: „eror particularis non derogat veritati principii generalis“. O greșală în amănunte, nu-i încă atentat împotriva marelui adevăr principial, susținut și de noi cu aceiași convingere, cu care-l susține d. V. Osvadă.

Comedia Burdea—Budeanu. La 6 și 7 Februarie a. c. s'a judecat înaintea Curții cu jurați dela tribunalul din Caransebeș faimosul proces criminal intentat în contra lui Budeanu din Mehădia acuzat de intenție de omor contra lui Burdea. Acuzatul a fost apărut de d. dr. Vladone advocat în Bozovicu. Tribunalul era prezidat de v. președinte d. Rieger, iar acuzarea a fost susținută de d. procuror Eggi. Intre jurați au fost d-nii: Aurel Moacă, preoții I. Popoviciu, N. Turcan, Iuliu Vuia și alții. Auditorul era ticsit de lume, intelectualii, maeștri și țărani. Un interes deosebit s'a manifestat față de această formală comedie.

La 7 Februarie ora 11 și jum. verdictul juraților, comunicat tribunalului de către președintele Aurel Moacă a achitat pe acuzat de premeditare de omor, dar l-a iăcut culpabil pentru conturbarea liniștei publice și astfel tribunalul l-a osândit la o lună închisoare și 10 cor. amendă. Având în vedere, că acuzatul a făcut deja 4 luni în arest preventiv, i-s'a luat aceasta în considerație, intrând în pedeapsa dictată.

A provocat un răs îndelungat, destăinuirile făcute de acuzat, în apărarea sa penală, când a zis: „On. tribunal! Eri la ora 5, eșind dela tribunal, am întâlnit în piață pe d. Burdea, care dând mâna cu mine mi-a zis: „Vezi frate Costo, noi amândoi suntem așa de nevinovați, ca și neaua de aici.“

Și să nu zici că totul a fost numai o comedie pe socoteala justiției și în sarcina Statului.

Petrecheri.

Șezători culturale. Acest fel de a lumina poporul nostru dela sate se practică mai departe în jurul Reghinului-săesc, unde s'au început de doi ani sub conducerea protopopului gr.-cat. de acolo. În timpul mai din urmă ni-se serie, că s'au cetit de către protop. Popa și preoții Căliman și T. Brana în comuna Petelea (a doua oară), „Ce să cetim și cu ce să ne îmbrăcăm?“ și „O scurtă istorie a neamului nostru“, printre cari s'au declamat bucăți glumețe de-ale lui Speranță.

La 5 Februarie seara au cetit în frunțașă comună Gorghiu, preotul Muntenescu „Despre buna chiverniseală și cruțare“, iar învățătorul G. Maior „Despre însoțiri“. Invățătorul s'a produs minunat în cântări cu un grup de adulți. Protopopul de față și aci, ca în tot locul, a adus cuvinte de laudă tuturor celorce li-s'au căzut. Șezătorile se vor continua, ca să se primenească tot mai mult sufletul românesc din aceste părți uitate chiar și de mulți, cari — fiind la fața locului — ar avea și datorințe către obște.

Despărțământul „Astrei“ tânjește aci fără director și fără semne de viață culturală.

Coresp.

Din patrie.

M. Sa împăratul la Budapesta. Din Viena ni-se telegrafiază, că azi, Miercuri, la 1 oră d. a. M. Sa împăratul a plecat la Budapesta. M. Sa va petrece în Budapesta până la sfârșitul lui Februarie.

Fecior de rege — cerșind. Seghedinul, acel Seghedin de o tristă amintire își are și el noutățile sale. Pe stradele pardosite, troienite se primblă un tânăr sprijinit pe-o cărjă E Milan Kristici copilul din flori al repositului Milan Obrenovici, regele Sârbiei. Cine nu-l cunoaște din auzite pe acest copil desmoștenit de soartă? Cine n'a auzit de producțiunile sale artistice de pe scena Orfeului Royal? Chipeș era și svelt. Acum e schiop. Umblă 'n cărjă și cerșește milă ca să-și poată procura un picior de lemn. Motocicleta i-a frânt piciorul cu prilejul unui accident.

Un reportoraș nemilos l-a descoperit și i-a luat un interviu. Ce să-i spună sârmanul Kristici? Zicea că-i vesel, să scaldă superb în razele strălucite ale trecutului. Iubește viața, cântarea și bohemia. „De acum însă — duc cea mai tristă viață. Sunt amputat.“ — Atât, și porni să cerșască înaintea.

Sfârșitul unei cariere — strălucite. Ziarele din Oradea-mare scriu de drama mișcătoare a unui fost căpitan de honvezi, Bela László care a devenit șarlatan și escroc notoric. Intr'adevăr e trist să vezi cum se ruinează câte-un om răpit de patima beției și a cărților de joc. Inșă nici la un caz nu suntem în drept să-l deplângem. E dureros numai, că un asemenea caz ilustrează prea evident acele principii degenerare, cari se înstăpânesc peste sufletele tinerilor desmierdați, dați în voia valurilor vieții.

Laszlo era băiat alintat, avut și-un militar apreciat. În vârstă de 28 de ani a fost promovat la rangul de căpitan. Trăia în cele mai bune condițiuni de viață răsfățat de superiori, iubit de prieteni și protejat de rudenii. Și totuș — ursita nu s'a putut-o învinge. S'a depravat, a intrat tot mai adânc în mocirla din care nu este scăpare. Inglodit în datorii și veșnic în beție a fost silit să părăsească miliția. De-atunci tot decade, acum e arestat pentru șantaj și alte manevrări de tot soiul, cu cari se îndeletnicise în pribegia sa de escroc.

Victima averei. Din Nerău ni-se scrie: Pe lângă luxul exagerat, ce s'a înstăpânit între frații noștri germani din Torontal, foarte mult contribuie la ruina lor materială jocul hazardat de cărți, ce din zi în zi își culege victimele sale desechilibrate. Cea mai nouă victimă a acestui obicei detestabil este proprietarul Josif Götz din Teremia-mare. În seara de 6 Februarie st. nou s'a dus acasă dela birt spre a lua bani cu scop de a juca cărți. Astfel el s'a aprovisionat cu suma de 15 mii coroane și eșind din casă ca bun gospodar ce era, a trecut pe la grajduri. Inșă din nefericire s'a dus la moarte. Niște hoți, cari cunoscându-i obiceiul îl așteptau în umbră, îi aplicară o lovitură strașnică la cap, lăsându-l mort, fără cuvânt. În urmă luându-i banii și bijuteriile — au dispărut. Abia târziu l'au aflat servitorii reîntorși din sat. Cazul îl anunțaseră grabnic la jandarmerie, care i-a arestat bănuindu-i cu omorul. O comisie examinătoare dela Chichinda a ișit la fața locului, inșă adevărații tâlhari nu s'au aflat. Servitorii s'au legitimat.

Din străinătate.

Pretendent la tronul Angiei. „Prințul“ John de Gueph, locuind la Brooklyn (New-York) își publică autobiografia, prin care lumea va afla, nu fără surprindere, că dânsul e fiul legitim dintr'o primă căsătorie secretă a lui Eduard VII, și că reclamă deci Coroana Angiei. Dovezile acestei pretențiuni senzaționale, din nenorocire nu sunt tocmai convingătoare, căci John de Gueph, pretinde, că și-a pierdut toate documentele cu prilejul cutremurului de pământ din San-Francisco și că deci trebuie să-l crează lumea pe cuvânt.

După dânsul, muma lui, o frumusețe irlandeză, pe care n'o arată, decât sub numele de Lady Mary, — fără să precizeze mai mult cine e și ce ursită avea, trăia la Curtea Angiei și fu observată de prințul de Gal, care se inamora intr'atât de dânsa, încât să căsătorii în ascuns cu ea la Kingstown la 1 Aprilie (nenorocită dată!) 1860.

John, cum se născu, fu incredințat unei doici din popor Doica și pruncul fură trimiși în India, unde acest moștenitor al mărețului „Tron“, a petrecut cea mai mare parte a vieții sale. Mumă-sa veni după el, și amândoi se devotară operei misionarilor. John, investmântat cu un turban și haine indiene, dobândi în curând o foarte mare influență asupra populațiilor, căci era inzestrat

de-o putere hipnotică superioară. Era cunoscut sub numele de „ioghi cel alb“. După moartea mamei sale, care a fost îngropată, sub un nume schimbat într'un cimitir indian, dânsul se stabili în America, de unde intră în corespondență cu Curtea Angiei. Lord Knollys, devotatul secretar al lui Eduard VII, i-a răspuns cu câteva formule de politeță, că i-s'au primit scrisorile și răspunsul acesta, John de Gueph, îl prezintă ca o probă a legitimității lui. Zice, că n'a vrut să facă scandal, cât timp trăia părintele lui, dar acum pretinde să fie încoronat, în primăvara viitoare, Rege al Angiei în locul lui Gheorghe al V-lea.

Vizita Impăratului Wilhelm la Papa. S'a zvonit, că Impăratul Wilhelm va vizita cu prilejul călătoriei sale în Italia și pe Papa dela Roma. Știrea a fost confirmată acum de „Frankfurter Zeitung“. Față de această știre „Lokalanzeiger“ anunță inșă că Impăratul nu va vizita pe Papa.

Ceartă în „Reichsrat“. Se anunță din Berlin: Reichsratul a fost azi mărturia unui penibil incident. În decursul dezbaterii legii comerțului ambulant, Mahler, deputat sionist a ajuns în conflict cu deputatul creștin-social Malici. S'a produs un scandal nemaipomenit insultându-se cu cele mai disqualificabile și grosolane espresinuni. La ieșire s'au încăierat injurându-se și bătându-se ca niște mahalagii.

Asasinarea ministrului Persiei. Ministrul de finanțe al Persiei, la viața căruia s'a atentat zilele acestea, a murit. Atentatorii au fost doi supuși ruși, pe cari a cerut Rusia să fie extradați.

Se susține, că atentatul s'a întâmplat în urma agitației preoțimeii contra înființării unei filiale a băncii rusești în Ispahan.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaericele în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, Vogel László orologier și juvaeriu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

BIBLIOGRAFII.

—x—

An apărut:

„Neamul românesc literar“ cu următorul sumar: N. Iorga: O carte despre București. — M. Vlad: Mihai Viteazul (schiță de poem dramatic). — I.: Cugetări. — Volbură Poiană: Cântarea ta (poezie). — Irina G. Lecca; Mărgia. — Tiberiu Crudu: Starea învățământului primar prelungit în câteva state din Germania. — I.: Cugetări.

„Actualitatea ilustrată“, foaie săptămânală — apare Sâmbăta. Redacția Str. Morilor No. 7. București.

„Viața agricolă“. Anul I. No. 12. Redacția S. Constantin, 7. București.

„Foaia școlastică“. Anul XIII. No. 3. Blaj.

„Revista democrației române“. Anul I. No. 44. Redacția Calea Victoriei, 56.

„Idealul nostru“. Anul I. No. 1.

„Ramuri“. Anul VI. No. 15.

POȘTA REDACȚIEI

Văd. Veronica din S. Poezia ce ne-ați trimis este foarte frumoasă, dar fiind vorba despre noi, trebuie să recunoaștem, că „lauda de sine nu miroasă bine“ și deci n'o putem publica. Secretariatul nostru inșă o va păstra, mulțumindu-vă de dragostea ce-i arătați în acea poezie, care denotă, că vă călăuziți de cele mai frumoase sentimente.

Anonim. Dacă nu iubeați ci rămâneți în călugărie „retras de lume“, desigur, n'ați mai fi scris „Sonetul“ ce ne-ați trimis. „Ce să fac în viitor?“ De sigur să faceți orice, dar „Sonete“ să nu mai faceți!

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Mare asortiment
de
ghete de bal
in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lăc și chevreaux

la
Weinberger János
cel mai distins magazin de ghetе.
ARAD, Andrásy-tér nr. 20.
25 (10)

Nádray Mihály
≡ birou de arhitectură ≡
Arad, Fejsze-utca nr. 34.

Execută tot felul de planuri și
zidiri în bransa aceasta. Execuție
conștiențioasă. Prețuri foarte
moderate. La dorință execut pla-
nuri și prospecte.

Librăria Diecezană
Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris
pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
oane, ș. a., tipărituri pentru advocați și
socoțile bisericesti. Cărți de literatură,
pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
vele și romane, acomodate pentru bi-
bliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane,
ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire
de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, can-
dele, brâne și pălării preotești, precum și toate
cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform artico-
lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
grafice necesare în școlile poporale. Ta-
blouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La
**Librăria die-
cezană, Arad**
se capătă
MINEILE
pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

La administrația ziarului
„Românul“
se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a executa tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și erogațiuni,
invitări pentru petreceri.